

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ДО
Г-Н ГЕОРГИ ХОРОЗОВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
ЦЕНТРАЛНАТА ИЗБИРАТЕЛНА КОМИСИЯ

Относно: Издаване на методически указания до районните изборителни комисии за осигуряване на достъпност на изборните секции за избиратели с увреждания и затруднена мобилност

УВАЖАЕМИ Г-Н ХОРОЗОВ,

Във връзка с постъпили сигнали и в рамките на своите правомощия по защита на правата и свободите на гражданите в Република България, последователно поставям въпроса за необходимостта от създаване на достъпна и приобщаваща среда, която да гарантира реалното и равнопоставено упражняване на основните права на хората с увреждания.

Правото на участие в избори е основно политическо право, чието ефективно упражняване изисква не само формално предоставена възможност за гласуване, но и осигуряване на подходящи условия за достъп до изборните помещения, придвижване в сградите, достигане до мястото за гласуване и упражняване на вота при зачитане на достойнството, личната автономия и тайната на гласуването.

В практиката на институцията на омбудсмана и при разглеждането на сигнали от граждани с увреждания се откроява необходимостта от последователен и единен подход при организирането на достъпна изборна среда. Съществен проблем представляват случаите, при които определянето на секция за гласуване на избиратели с увреждания не е съпроводено с осигуряване на действителен достъп до сградата и изборното помещение. Наличието на обозначена секция на партерен етаж само по себе си не гарантира достъпност, когато са налице стъпала, неподходящи рампи, тесни входове, недостъпни санитарни помещения или препятствия по маршрута до мястото за гласуване.

Особено затруднено е положението на хората, които използват инвалидни колички, проходилки, патерици и други помощни средства за придвижване, както и на възрастни граждани с ограничена подвижност, които не могат безопасно да преодоляват стълби и други архитектурни бариери.

Съгласно чл. 10 от Изборния кодекс, когато в сграда с повече от един етаж има изборителни секции и на горни етажи, районната или общинската изборителна комисия определя с решение секция на първия етаж (партер) за гласуване на избиратели с увредено зрение или със затруднения в придвижването. Изборният кодекс възлага и конкретни функции на районните изборителни комисии за следене на условията за гласуване на хората с увреждания.

В тази връзка следва да се отчете и практиката на Централната изборителна комисия, включително Решение № 348-ПВР от 14 октомври 2026 г., относно гласуването на избиратели с увредено зрение или със затруднения в придвижването. В него са предвидени мерки за определяне и обозначаване на подходящи секции,

подреждане на изборните помещения и взаимодействие на районните изборителни комисии с областните и общинските администрации.

Независимо от нормативната уредба и приетите решения, от съществено значение е да се гарантира еднаквото и ефективно прилагане на установените изисквания във всички изборни райони, като се съобразяват конкретните характеристики на сградите и индивидуалните потребности на изборителите.

Правото на участие в избори без дискриминация се подкрепя и от чл. 29 от Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания, който задължава държавите да гарантират възможността на хората с увреждания да участват ефективно и пълноценно в политическия и обществения живот при равни условия с останалите. Принципът за равенство и недопускане на дискриминация изисква предприемането на практически мерки, които преодоляват съществуващите бариери пред упражняването на изборителните права.

С оглед на изложеното и с цел гарантиране на достъпна, безопасна и предвидима среда за упражняване на правото на глас, на основание чл. 19, ал. 1, т. 2 от Закона за омбудсмана, **препоръчвам на Централната изборителна комисия да издаде методически указания до районните изборителни комисии за осигуряване на достъпност на изборните секции за изборители с увреждания и затруднена мобилност**, които да се прилагат при подготовката и произвеждането на следващите избори.

Предлагам в методическите указания да бъдат включени следните основни мерки:

1. Предварителна проверка на физическата достъпност на изборните помещения: Районните изборителни комисии да организират своевременно, в координация с областните и общинските администрации, проверка на достъпността на сградите, в които са разположени изборни секции, предназначени за изборители с увреждания или затруднения в придвижването. Проверката да обхваща целия маршрут от достъпната пешеходна зона или паркинга до входа на сградата, входните врати, коридорите, асансьорите, когато са необходими, и самото изборно помещение.

2. Определяне на секции, които осигуряват реален, а не само формален достъп: При определянето на секциите по чл. 10 от Изборния кодекс да се отчита не само разположението им на партерен етаж, но и възможността за безопасно достигане до тях от хора с различни видове увреждания. Когато сградата не позволява достъп по подходящ и безопасен маршрут, да се предприемат своевременни действия за избор на друго подходящо помещение, доколкото това е организационно и нормативно възможно.

3. Осигуряване на достъпни подходи и помощни съоръжения: В сътрудничество с компетентните администрации да се предвидят необходимите технически решения за преодоляване на архитектурните бариери, включително подходящи рампи, стабилни парапети, достъпни входове и достатъчно пространство за маневриране с инвалидна количка. Временните съоръжения да бъдат безопасни, устойчиви и съобразени с приложимите изисквания за достъпност. Не следва да се допуска използването на импровизирани или опасни решения, които създават риск за здравето и безопасността на изборителите.

4. Осигуряване на достъпни места за паркиране и организация на придвижването: Пред сградите, в които са разположени определените секции, да се осигурят и обозначат подходящи места за паркиране на автомобили, използвани от изборители с увреждания, при спазване на приложимите нормативни изисквания. При необходимост и в рамките на компетентността на съответните органи да се организира

съдействие за придвижване от достъпната зона до входа на сградата, без това да накърнява личното достойнство и самостоятелността на избирателите.

5. Подходящо оборудване и поддръждане на изборните помещения: Да се осигурят достатъчно пространство за придвижване и маневриране, подходящо разположение на параваните и устройствата за машинно гласуване, както и възможност за гласуване при зачитане на тайната на вота. Организацията на помещението да отчита потребностите както на хората с двигателни увреждания, така и на избирателите с увредено зрение или други увреждания, които могат да затруднят ориентацията и упражняването на правото на глас.

6. Ясна и своевременна информация за достъпността на секциите: Районните изборителни комисии да публикуват своевременно на интернет страниците си информация за определените секции за гласуване на избиратели с увреждания и затруднения в придвижването, включително точния адрес, достъпа до сградата, наличието на рампа или асансьор, достъпните места за паркиране и телефон за контакт за съдействие. Информацията да бъде представена по разбираем и достъпен начин, така че избирателите да могат предварително да преценят коя секция отговаря на техните индивидуални потребности.

7. Единни правила за координация между РИК, общинските администрации и СИК: Да се регламентира ясен механизъм за взаимодействие между районните изборителни комисии, общинските и областните администрации и секционните изборителни комисии при установяване и отстраняване на проблеми с достъпността. Да се предвиди своевременно уведомяване на компетентните органи при констатирани пречки, както и проследяване на предприетите действия до тяхното отстраняване или до осигуряването на подходяща алтернатива.

8. Контрол и отчетност относно предприетите мерки: Да се въведе подходящ механизъм за документиране на извършените проверки и установените затруднения, както и на предприетите мерки за тяхното преодоляване.

При възможност резултатите от проверките да се обобщават преди изборния ден, така че да се установяват нерешените проблеми и да се предприемат своевременни коригиращи действия.

9. Инструктаж на членовете на СИК: В методическите указания да се включат конкретни насоки за оказване на съдействие на избиратели с увреждания, включително за осигуряване на достъп до изборното помещение и за правилно насочване към подходяща секция. Съдействието да се предоставя с уважение към волята и самостоятелността на избирателя, при зачитане на тайната на вота и без неоправдани ограничения или изисквания.

10. Запазване на възможността за гласуване в друга подходяща секция: В указанията изрично да се разясни, че определянето на секция за избиратели с увреждания не следва да се превръща в ограничение на възможността им да гласуват в друга избрана от тях подходяща секция, съобразно приложимите разпоредби на Изборния кодекс и решенията на ЦИК.

Указанията следва да гарантират, че организационните мерки не създават допълнителни административни пречки пред упражняването на изборителното право.

Считам, че приемането на единни методически указания ще допринесе за по-добра координация между изборната администрация и местната власт, за своевременно установяване и преодоляване на архитектурните и организационните бариери и за повишаване на доверието на гражданите в изборния процес.

Осигуряването на достъпна изборна среда не следва да се разглежда единствено като организационен въпрос за изборния ден, а като съществена гаранция за

равнопоставено участие в демократичния процес. Всеки избирател трябва да има реална възможност да упражни правото си на глас при равни условия, безопасно и с уважение към неговото достойнство и независимост.

В тази връзка предлагам на вниманието на Централната избирателна комисия проект на приложение: **Контролен списък за проверка на достъпността на изборните секции за избиратели с увреждания и затруднения при придвижването**, която да стане част от необходимите методически указания, приложими при подготовката и произвеждането на следващите избори.

Моля да бъда уведомен/а за становището на Централната избирателна комисия и за предприетите действия по настоящата препоръка.

За мен, като омбудсман е важна добрата координация с ръководството на ЦИК, както и в какъв аспект можем да продължим сътрудничеството, така че моделът на **„Достъпна изборна секция“** да стане ефективно функциониращ.

Очаквам предприемане на конкретни и ефективни мерки за подобряване на тази ситуация още при предстоящите президентски избори.

С уважение,

ВЕЛИСЛАВА ДЕЛЧЕВА
ОМБУДСМАН НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Проект!

ПРИЛОЖЕНИЕ:

КОНТРОЛЕН СПИСЪК

за проверка на достъпността на изборните секции за избиратели с увреждания и затруднения в придвижването

I. Идентификационни данни

Област:

Изборен район №:

Община:

Населено място:

Адрес на сградата:

Номер на изборителната секция:

Етаж:

Дата на проверката:

Проверяващи лица:

Представители на институции, участвали в проверката:

Указания за попълване: За всеки показател се отбелязва „Да“, „Не“, „Неприложимо“ или „Не е проверено“. При отговор „Не“ се описват установеният проблем, необходимата мярка, отговорният орган и срокът за изпълнение.

II. Контролни показатели

1. Избор на сграда и определяне на секция

☐ Да ☐ Не ☐ Неприложимо ☐ Не е проверено — Секцията е определена по реда на Изборния кодекс за гласуване на избиратели с увредено зрение или със затруднения в придвижването.

☐ Да ☐ Не ☐ Неприложимо ☐ Не е проверено — Изборното помещение е разположено на първия етаж (партер), когато това се изисква съгласно чл. 10 от Изборния кодекс.

☐ Да ☐ Не ☐ Неприложимо ☐ Не е проверено — Достъпът до секцията е осигурен по реално проходим, безопасен и непрекъснат маршрут.

☐ Да ☐ Не ☐ Неприложимо ☐ Не е проверено — При установена недостъпност са обсъдени и предприети действия за избор на подходящо помещение или друга допустима организационна мярка.

2. Достъп от улицата до входа на сградата

☐ Да ☐ Не ☐ Неприложимо ☐ Не е проверено — Съществува достъпен пешеходен маршрут до входа на сградата.

☐ Да ☐ Не ☐ Неприложимо ☐ Не е проверено — По маршрута няма стъпала, бордюри, неравности или други препятствия, които не могат безопасно да бъдат преодоленени.

☐ Да ☐ Не ☐ Неприложимо ☐ Не е проверено — Подходът е свободен от паркирани автомобили, отпадъци, кабели и други пречки.

☐ Да ☐ Не ☐ Неприложимо ☐ Не е проверено — Налице е подходящо осветление на входа и прилежащия маршрут.

☐ Да ☐ Не ☐ Неприложимо ☐ Не е проверено — Когато има рампа или друго съоръжение за преодоляване на денивелация, то е безопасно, стабилно и използваемо.

3. Вход и вътрешно придвижване

☐ Да ☐ Не ☐ Неприложимо ☐ Не е проверено — Входът може да бъде използван от хора с инвалидни колички и помощни средства за придвижване.

☐ Да ☐ Не ☐ Неприложимо ☐ Не е проверено — Вратите и проходите позволяват преминаване без опасност от нараняване или блокиране.

☐ Да ☐ Не ☐ Неприложимо ☐ Не е проверено — Коридорите и пространствата пред изборното помещение са свободни от препятствия.

☐ Да ☐ Не ☐ Неприложимо ☐ Не е проверено — Когато за достигане до секцията е необходим асансьор или подемна платформа, съоръжението е работещо и достъпно в изборния ден.

☐ Да ☐ Не ☐ Неприложимо ☐ Не е проверено — При наличие на стълби са осигурени подходящи мерки за достъп, без да се разчита на физическо пренасяне на избиратели като заместител на достъпната среда.

4. Изборно помещение и организация на гласуването

☐ Да ☐ Не ☐ Неприложимо ☐ Не е проверено — Осигурено е достатъчно пространство за придвижване и маневриране с инвалидна количка.

☐ Да ☐ Не ☐ Неприложимо ☐ Не е проверено — Разположението на мебелите и оборудването не препятства достъпа до мястото за гласуване.

☐ Да ☐ Не ☐ Неприложимо ☐ Не е проверено — Параванът или кабината позволяват упражняване на вота при спазване на тайната на гласуването.

☐ Да ☐ Не ☐ Неприложимо ☐ Не е проверено — Машината за гласуване, когато е приложимо, е разположена така, че да позволява достъп и използване от избиратели със затруднена мобилност.

☐ Да ☐ Не ☐ Неприложимо ☐ Не е проверено — Осигурена е възможност за удобно и безопасно изчакване на реда.

☐ Да ☐ Не ☐ Неприложимо ☐ Не е проверено — Информацията за секцията и указателните табели са видими, четливи и поставени на подходящи места.

☐ Да ☐ Не ☐ Неприложимо ☐ Не е проверено — Организацията на гласуването отчита потребностите на избиратели със зрителни, слухови и други увреждания.

5. Паркиране и достъп до сградата

☐ Да ☐ Не ☐ Неприложимо ☐ Не е проверено — Проверена е възможността за паркиране на автомобили, използвани от избиратели с увреждания, в близост до достъпния вход.

☐ Да ☐ Не ☐ Неприложимо ☐ Не е проверено — Наличните места за паркиране са обозначени и не се блокират от други автомобили или препятствия.

☐ Да ☐ Не ☐ Неприложимо ☐ Не е проверено — От мястото за паркиране до входа е осигурен безопасен маршрут.

6. Информация за избирателите

☐ Да ☐ Не ☐ Неприложимо ☐ Не е проверено — На интернет страницата на съответната РИК е публикувана актуална информация за определената секция.

☐ Да ☐ Не ☐ Неприложимо ☐ Не е проверено — Посочени са адресът, етажът и информацията за достъпността на сградата.

☐ Да ☐ Не ☐ Неприложимо ☐ Не е проверено — Посочен е телефон или друг подходящ начин за предварително запитване и получаване на информация.

☐ Да ☐ Не ☐ Неприложимо ☐ Не е проверено — Информацията е представена на разбираем език и в подходящ за възприемане формат.

☐ Да ☐ Не ☐ Неприложимо ☐ Не е проверено — При промяна на секцията или условията за достъп информацията се актуализира своевременно.

7. Подготовка на членовете на СИК

☐ Да ☐ Не ☐ Неприложимо ☐ Не е проверено — Членовете на СИК са инструктирани как да оказват съдействие на избиратели с увреждания.

☐ Да ☐ Не ☐ Неприложимо ☐ Не е проверено — Инструктажът включва зачитане на личната автономия, достойнството и предпочитанията на избирателя.

☐ Да ☐ Не ☐ Неприложимо ☐ Не е проверено — Разяснени са правилата за гласуване с придружител и приложимите ограничения съгласно Изборния кодекс.

☐ Да ☐ Не ☐ Неприложимо ☐ Не е проверено — Определен е ред за своевременно реагиране при възникване на проблем с достъпността в изборния ден.

8. Координация, отстраняване на проблеми и последващ контрол

☐ Да ☐ Не ☐ Неприложимо ☐ Не е проверено — Установените проблеми са документирани и съобщени на компетентния орган.

☐ Да ☐ Не ☐ Неприложимо ☐ Не е проверено — Определени са необходимите коригиращи действия и срокове за изпълнение.

☐ Да ☐ Не ☐ Неприложимо ☐ Не е проверено — Предвидена е повторна проверка на достъпността преди изборния ден.

☐ Да ☐ Не ☐ Неприложимо ☐ Не е проверено — Предвиден е начин за подаване и обработване на сигнали за недостъпност в изборния ден.

☐ Да ☐ Не ☐ Неприложимо ☐ Не е проверено — При невъзможност за отстраняване на установен проблем са обсъдени допустимите алтернативни организационни решения.

III. Регистър на установените несъответствия

№	Установен проблем	Необходима мярка	Отговорен орган	Срок	Изпълнено
1.					☐ Да ☐ Не
2.					☐ Да ☐ Не
3.					☐ Да ☐ Не
4.					☐ Да ☐ Не
5.					☐ Да ☐ Не

IV. Обобщена оценка

☐ **Достъпна секция** — не са установени съществени пречки пред самостоятелното и безопасно достигане до изборното помещение и упражняването на правото на глас.

☐ **Достъпна след предприемане на мерки** — установени са проблеми, за които са определени конкретни коригиращи действия и срокове.

☐ **Недостъпна към момента на проверката** — налице са пречки, които не позволяват безопасен и реален достъп и изискват незабавни организационни действия за намиране на допустимо решение.

Основни констатации и препоръки:

.....
.....
.....

Предприети действия и срокове за изпълнение:

.....
.....

Дата на последваща проверка:

Проверяващи лица:

1.
2.
3.

Подписи:

Дата:

Забележка: Настоящият контролен списък е помощен инструмент за установяване и проследяване на достъпността. Той не замества приложимите нормативни изисквания, решенията и указанията на ЦИК, нито правомощията на компетентните органи.

„Достъпна секция“ в този списък е организационна оценка, а не официално удостоверяване на съответствие с всички строителни и нормативни стандарти за достъпност. Контролният списък следва да бъде съобразен с конкретните решения на ЦИК за съответния изборен процес.